

Beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan får enligt 13 kap. 2 a och 8 §§ PBL och 42 § förvaltningslagen (2017:900) överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom eller henne emot. En detaljplan gäller till dess den ändras eller upphävs (se 4 kap. 38 § PBL).

En detaljplan får inte ändras eller upphävas före genomförandetidens utgång, om någon fastighetsägare som berörs motsätter sig det. Planen får dock ändras eller upphävas, bland annat om det behövs på grund av nya förhållanden av stor allmän vikt som inte har kunnat förutses vid planläggningen. (Se 4 kap. 39 § PBL.) Innehållet i paragrafen överensstämmer i huvudsak med den fram till den 2 maj 2011 gällande bestämmelsen i 5 kap. 11 § första stycket i 1987 års plan- och bygglag (1987:10), ÄPBL, enligt vilken ändringar inte fick genomföras mot ”berörda fastighetsägares bestridande”.

Av förarbetena framgår inte närmare vilka som inbegrips i uttrycket ”fastighetsägare som berörs”. Frågan om vilka fastighetsägare som kan anses berörda har dock belysts i rättspraxis.

I rättsfallet RÅ 1990 ref. 42 anges t.ex. att med uttrycket berörd fastighetsägare avses ägare av fastigheter som ligger inom planområdet och för vilka planen tillskapat rättigheter, främst rätten att bebygga en fastighet. I rättsfallet RÅ 1996 ref. 6 anges vidare bland annat följande. Syftet med bestämmelserna om genomförandetid och planändring talar för en relativt snäv avgränsning av uttrycket berörda fastighetsägare. Rätt att under genomförandetiden förhindra en planändring bör i första hand tillkomma de fastighetsägare som genom planändringen får sina möjligheter att genomföra planen ändrade såvitt gäller den egna fastigheten. Av senare rättsfall framgår att även fastighetsägare vars fastigheter inte är belägna inom det område som ändringen tar sikte på, men som omfattades av det ursprungliga planområdet, kan anses berörda av planändringen. I vissa fall kan således även indirekt påverkan medföra att en fastighetsägare ska anses vara berörd. Så kan t.ex. vara fallet om planändringen möjliggör verksamhet som genererar störningar av ett sådant slag att de i den ursprungliga planen givna förutsättningarna rubbas i väsentlig mån. Frågan om vilka fastighetsägare som

gods, industrier och kontor av ej störande art. Det finns redan ett område i Duveryd planlagt för detta syfte.

Inom det aktuella planområdet så finns deras bostadsfastighet. Av MÖD 2010:6 framgår olämpligheten med sprängning nära bebyggelse. I deras närhet finns även annan bostadsbebyggelse och en skola för yngre årskurser.

De har tidigare levt med sprängningar i 17 år som utfördes på Stillerydsområdet vilket är ett närområde till dem. De vet således hur mycket det kan dåna, damma och flyga stenar vid felsprängningar. Vid ursprungsplanen för detaljplan Västerport fick ett företag uppdraget att utföra markberedning av Västerport. Men vid en frivillig miljöprovning, se mål M 863-13, så godkändes inte detta. De anser inte att det går att godkänna det nu heller eftersom påverkan blir densamma.

Om mark- och miljödomstolen dömer till förmån för kommunen anser de att en ny inventering och miljökonsekvensbeskrivning ska utföras eftersom det är flera år sedan en sådan gjordes och mycket har hänt i området.

Vidare ska bullervallarna i området inte bara vara uppförda under eventuell markberedning och exploatering utan de ska vara kvar efter eventuell sprängning och bearbetning av området.

I och med planändringarna kommer miljön för människor, djur och natur försämrats. De motsätter sig därmed ändringarna av detaljplanen.

L.B. (Raspen 7) har yrkat att mark- och miljödomstolen ska upphäva nämndens beslut.

Till stöd för sitt överklagande har hon anfört i huvudsak följande. Hon är närboende till Västerport och vill inte att kommunen ska exploatera Västerport överhuvud-taget. Anledningen därtill är stor miljöförstöring. Kommunen har vidare tillgång till andra platser som är mer lämpliga för byggnation om en sådan verkligen behövs.

M.M. (Stenhagen 1) har yrkat att mark- och miljödomstolen ska upphäva nämndens beslut.

Till stöd för sitt överklagande har hon anfört i huvudsak följande. Även om den nya detaljplanen har reducerats i hur många ton berg som ska sprängas bort så handlar det fortsatt om 2,8 miljoner ton berg. En sådan verksamhet kan omöjligen bedrivas utan en stor negativ påverkan både för människor, djur och natur. Det finns många bostäder i området och även en grundskola som kommer att påverkas. Varje enskild individ måste få känna sig trygg i sitt boende och barnen ska kunna känna sig trygga i sin skolmiljö.

Projektet kommer att få betydande negativa hälsoeffekter under många års tid i form av exempelvis damm, buller, vibrationer och luftstötsvågor. Det bör väljas en plats som är mer lämplig för ändamålet. Kommunen har vidare mer än tillräckligt med ytor för handel och småindustrier som kan användas i första hand.

Projektet har fått nej i mark- och miljödomstolen år 2012 och nu tas det upp igen. Det enda som har förändrats är att antalet ton som ska sprängas bort har reducerats. Bostäderna och skolan ligger lika nära och det innebär fortsatt ett stort intrång i miljö, skog och strövområde samt kommer att orsaka psykisk ohälsa för många människor.

Karlshamns kommun (kommunen) har beretts tillfälle att yttra sig i målet och har anfört i huvudsak följande. Kommunen motsätter sig det som anges i överklagan och yrkar att överklagandet lämnas utan bifall.

Överklagandet från M.T., L.H. och M.M. Kommunen motsätter sig överklagandena med anledning av att syftet med detaljplaneändringen är att möjliggöra sprängning av området, vilket de som överklagar är emot. Sprängningen är mer begränsad än tidigare och markens nya nivåer har noga räknats ut för att marken ska kunna sprängas utan att medföra

någon olägenhet för de som bor i närheten. Detta framgår tydligt i planbeskrivningen och i kommunens uttalanden till de som lämnat in synpunkter i både samråd- och granskningskedet.

Efter samrådsskedet beställde kommunen en ny riskutredning där metod för sprängningen redovisades utifrån den nya masshanteringen. Denna utredning stärker kommunens argument att det går att genomföra sprängningen på ett säkert sätt om den genomförs korrekt, i enlighet med genomförda utredningar. Kommunen kommer genom upphandling att ställa krav på sprängningens genomförande.

Frågor om att ta området i anspråk överhuvudtaget anser inte kommunen ska prövas i denna planändring eftersom prövningen enbart ska omfatta den eller de planbestämmelser som läggs till, justeras eller tas bort.

Sammanfattningsvis står kommunen fortfarande bakom beslutet att genomföra sprängning inom planområdet i enlighet med planbeskrivningen och genomförda utredningar. Ställningstagandet om att ta området i anspråk överhuvudtaget, trots att det finns annan mark som detaljplaneras för liknande ändamål i andra delar av kommunen, kvarstår. Kommunens ställningstaganden i dessa frågor går tydligt att utläsa i planbeskrivningen samt i kommunens sammanfattande kommentarer på s. 3-4 i granskningsutlåtandet.

Överklagandet från L.B.

Kommunen motsätter sig överklagandet med anledning av att överklagandet enbart handlar om att området ska exploateras överhuvudtaget, vilket kommunen ställer sig emot eftersom hela syftet med planändringen är att göra detaljplanen genomförbar. Att exploatera området eller inte är inte del av ändringens omfattning och frågor om detta bör därför inte prövas i denna lämplighetsprövning.

Circle K Sverige AB och Falcks Bensin & Bilservice AB har beretts tillfälle att yttra sig i målet, men har inte svarat.

DOMSKÄL

Som framgår av 1 kap. 2 § PBL är det en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten, det s.k. kommunala planmonopolet.

Av 13 kap. 17 § PBL framgår att den myndighet som prövar ett överklagande av ett beslut att anta en detaljplan endast ska pröva om det överklagade beslutet strider mot någon rättsregel på det sätt som klaganden har angett eller som framgår av omständigheterna. Om myndigheten vid prövningen finner att beslutet strider mot en rättsregel, ska beslutet upphävas i sin helhet. Annars ska beslutet fastställas i sin helhet. Beslutet ska inte upphävas om det är uppenbart att felet saknar betydelse för avgörandet. Om kommunen har medgett det, får dock beslutet upphävas i en viss del eller ändras på annat sätt. Ändringar som har ringa betydelse får göras utan kommunens medgivande.

Mark- och miljödomstolens prövning innebär i första hand en kontroll av om kommunens beslut ryms inom det handlingsutrymme som kommunen har enligt bestämmelserna i PBL och de krav som kan ställas på beslutsunderlag och beredningsförfarande. Om beslutet ryms inom detta handlingsutrymme kommer de avvägningar som kommunen har gjort mellan olika intressen inte att bli föremål för överprövning (se t.ex. prop. 2009/10:215 s 88 och Mark- och miljööverdomstolens avgöranden MÖD 2014:12 och MÖD 2017:15).

Mark- och miljödomstolens bedömning

Mark- och miljödomstolen konstaterar att för det aktuella området gäller i dagsläget detaljplan A364 för Västerport, del av Karlshamn 6:1 och 7:1 m.fl. Detaljplanen vann laga kraft den 23 februari 2012 och har en genomförandetid på 15 år från den dag då planen vann laga kraft. Genomförandetiden för den befintliga detaljplanen sträcker sig således fram till den 23 februari 2027.

Nämnden beslutade den 26 maj 2021 att anta planändring för del av fastigheterna Karlshamn 6:1 och 7:1 m.fl. (Västerport) i Karlshamns kommun.

Av 4 kap. 39 § första stycket PBL framgår att en detaljplan inte får ändras eller upphävas före genomförandetidens utgång, om någon fastighetsägare som berörs motsätter sig det.

Av den aktuella bestämmelsen framgår således att det råder ett principiellt förbud mot ändring eller upphävande av en detaljplan före genomförandetidens utgång om någon berörd fastighetsägare motsätter sig det. Samtycker de berörda fastighetsägarna kan ändring eller upphävande dock ske utan hinder av bestämmelsen, se Didón m.fl., Plan- och bygglagen. En kommentar. (13 december 2021, version 10, JUNO) kommentar till 4 kap. 39 §.

Starka skäl talar för att med berörda fastighetsägare avses fastighetsägare med mark inom planområdet. Frågan om vem som ska anses vara berörd får vidare avgöras från fall till fall med beaktande av vilka intressen som kan påverkas av beslutet, se Didón m.fl., Plan- och bygglagen. En kommentar. (13 december 2021, version 10, JUNO) kommentar till 4 kap. 39 §.

L.H. och M.T. har en fastighet inom planområdet. Mark- och miljödomstolen gör bedömningen att de är berörda i den mening som avses i 4 kap. 39 § första stycket PBL.

Av 4 kap. 39 § andra stycket PBL framgår att första stycket inte gäller om ändringen eller upphävandet behövs 1. på grund av nya förhållanden av stor allmän vikt som inte har kunnat förutses vid planläggningen eller 2. för införande av bestämmelser enligt 18 § andra stycket.

Syftet med detaljplanen är att anpassa den ursprungliga detaljplanen så att den blir genomförbar. Ändringen syftar till att minimera överskottet bergmassor vid sprängning och samtidigt kunna nå godtagbara nivåer med hänsyn till vägnas

lutning inom området. För att göra detta behöver vägens marknivåer höjas i plankartan.

Mark- och miljödomstolen bedömer inte att ändringen behövs på grund av nya förhållanden av stor allmän vikt som inte har kunnat förutses vid planläggningen. Det har heller inte framkommit några omständigheter som anges i 4 kap. 18 § andra stycket PBL som motiverar en planändring.

Mark- och miljödomstolen bedömer sammanfattningsvis att klaganden är att anse som berörda fastighetsägare med vetorätt enligt 4 kap. 39 § PBL. Den förslagna planändringen behövs inte på grund av nya förhållanden av stor allmän vikt som inte har kunnat förutses vid planläggningen och omfattar inte någon av förutsättningarna i 4 kap. 18 § PBL. Det aktuella beslutet att anta den aktuella planändringen strider därmed mot bestämmelsen i 4 kap. 39 § PBL.

Med hänvisning till det ovanstående ska klagandenas överklagande bifallas och det aktuella beslutet att anta planändring för del av fastigheterna Karlshamn 6:1 och 7:1 m.fl. (Västerport) i Karlshamns kommun upphävas i sin helhet. Det saknas vidare, mot denna bakgrund, skäl för att pröva övriga omständigheter som anförts i målet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 19 april 2022.

Magnus Hansson

Lars Fransson

I domstolens avgörande har rådmannen Magnus Hansson, ordförande, och tekniska rådet Lars Fransson deltagit. Föredragande har varit beredningsjuristen Caroline Torstensson.

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.